

Pentru monarhie:
Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Focea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Un șir garmond:
odată 7 cr., a doua oară 6 cr., a treia oară 5 cr., și de fiecare dată publică-tiune timbru de 30 cr.

Tot ce privește focea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Unirii» în Blași.

Focea bisericească-politică.

Anul IV.

Blași 4 August 1894.

Numărul 33.

Ideii contrare.

Este desfășurat șirul suferințelor noastre.

Limba românească a fost scosă din magistratură și administrațiune în contra drepturilor ei firești și a legilor aduse de cei ce le calcă în picioare.

În politica culturală a statului toate sunt astfel întocmite, încât ori ce viață culturală nemagiară să dispară de pe teritoriul patriei noastre comune și să se pregătească și accelereze momentul contopirii tuturor popoarelor într-un singur popor magiar.

Acest scop îl au asilele de copii, legea despre propunerea limbii magiare în școlile populare, planul de învățământ din școlile secundare, unde predomină limba și literatura magiară, și mulțimea aceea de dispuneri nelegale, prin care limba română este eliminată nu numai din școlile acele de stat, în care după lege ar trebui să se propună românește, ci și din școlile românești, cum este d. e. gimnaziul din Beiuș, din care limba românească ca limbă de propunere a fost scosă în contra literelor fundamentale, a legilor existente și a hotărârilor preînalte ale Maiestății Sale.

În viața politică și civilă principiile de egalitate și frățietate s'au validat față cu Românii numai în ceea ce privește suportarea sarcinilor publice. Suntem egali și frați când trebuie să plătim tributul de avere și

sânge pentru susținerea statului, însă dați la o parte când e vorba să ne împărțim și noi în măsură egală din beneficiile statului. N'avem să căutăm decât la cerul Blașului, ca să ne convingem despre acest adevăr trist, de-orece în centrul acestui cerc apropiat curat românesc nu întipănim nici la magistratură, nici la administrațiune nici măcar un singur român.

În contra acestor nelegalități, în contra acestor tendințe de a face să dispară elementul românesc de pe teritoriul patriei comune, în contra miilor de nedreptăți, ce le îndurăm pe toate terenele, o singură armă au folosit Românii: arma rezistenței pasive și a protestărilor și manifestărilor pacifice.

Acum însă și această armă a fost smulsă din mâinile lor: comitetul național este disolvat, membrii lui întemnițați, fruntașii națiunii intimidați și prigoniți, glasul presei române înăbușit de mulțimea nenumărată a proceselor și amendelor.

În schimb pentru toate acestea vine Ministrul Hieronymi și între sunete de muzică, ciocniri de pahare, și aclamațiunile unei mulțimi de sateliți, cari n'au sentimentul pentru durerile noastre, ne oferă pace, pretinzându de noi să ne închinăm idolului, pe care l'a ridicat cel mai păgânesc șovinism și se numește idea statului magiar, unitar în limbă și simțire. Dacă nu o vom face această, mâna cea atotputer-

nică a statului are să ne lovească fără îndurare și să ne nimicască.

Zădarnică amenințare!

Noi respectăm statul ungar, ne iubim patria, și suntem gata a ne vărșă și sângele pentru mântuirea ei. În privința aceasta nu avem lipsă să căpătăm lecțiuni de patriotism dela dl. Ministru. Însă alta este idea, ce o avem noi despre statul ungar, și altă idea dl. Ministru.

El vrea ca în această patrie susținută de mai multe popore, numai singurul poporul magiar să trăiască și să se desvolte, înghițind și asimilând pe toate celelalte; ceea ce este o idee păgânescă. Noi vrem, ca conform voinței lui Dumnezeu sfântul pe pământul acestei patrii poliglote toate poporele să fie puse în condițiuni egale de existență și dezvoltare și nici unul din ele să nu fie considerat de materie de amalgamare în favorul altuia.

El vrea ca în Ungaria să nu existe nici o altă cultură afară de cea magiară, și numai aceasta să fie promovată cu ajutorul mijloacelor puternice, de cari dispune statul. Noi vrem, ca fieșă care poporul să-și aibă cultura sa proprie, care să fie în armonie perfectă cu individualitatea sa etnică, cu însușirile sale, tradițiunile și aspirațiunile sale.

El vrea ca conducerea civilă și politică a țerei să fie numai în mâna Magiarilor și a acelora, cari se lapează de națiunea lor și se fac unguri.

Feuilleton.

O Escursiune.

În zilele trecute mă hotărăsc cu pretinul S., ca, după o muncă oșitoare de 10 luni, să facem o excursiune. Să nu cugete însă cineva, că ne-am propus să călătorim la muntele Athos, în Asia, pe mare sau în Egipt. Nu. El vrea să facă o vizită Aludului și mănăstirilor dela Măgina și Ciunga. Atâta tot.

Și așa s'a și întâmplat.

Eu plec către casă cu vre-o 2 zile înainte, bine înțeles, la plecare am stabilit timpul din zi, când el mă va aștepta la gara din Alud.

Însă „omul propune, Dumnezeu dispune”.

Așa s'a întâmplat și cu mine. Trebuia să fiu la 6 ore a. m. la gară și abia am ajuns după 8 ore.

Pretinul meu se afla în gară, dar foarte indispus. Din espresiuinea feței, mișcarea ochilor, din gesturile ce le făcea; scurt, din totă ținuta lui am putut găsi îndată întrebarea, ce voește să mi-o adreseze. Eu

l'am prevenit cu răspunsul și scușându-mă l'am spus motivele întârzierii.

l'am descoperit necasurile ce le-am avut acasă până am dres și pus în ordine căruța, care avea să ne poarte pe la locurile proiectate pentru vizita noastră. Cum am fost siliți să punem pe căi nise hamuri vechi și putrede, cari pe drum ne-au făcut multă necasă și, poto, ne-au mai spus și risul trecătorilor.

Era adecă și de trg la Alud și drumul era foarte împopulat. Ajungem și întrecem noi mai multe grupuri de oameni. Nu facem însă 1/4 din drum și hamul a și început a da semne de siabiciunile sale. Acum se rupe o parte, acum se desnodă alta. Și nici nu era mirare, căci era ros de dințele timpului și se vedeau cât de color urmele multor ploii, ce l'a scobit.

Eu rideam la toate acestea; mănăstirului însă, carele, bineînțeles, era domn, și era mânie, că trebuia să caute una și alta, ca să lege ceea ce s'a stricat. Mai mult se irita atunci, când unii dintre oamenii, pe cari l'am fost întrecuți de mulțor, ne întâmpinau cu salutările obicnuite. Apoi devinia chitară nervos, când își permitea cineva întrebarea: „ce vi-s'a rupt?” În ast-

felu de momente cu clescele nu i-ai fi putut scoate vorba din gură.

Făcându-și hamul în mai multe rânduri tonele de bătrân, am ajuns și întrecuți de nou grupurile de oameni, cari acum — după atâtea conveniri — ne erau foarte cunoscuți.

Fața „cocierului”, post tot discrimina rerum, încă a început a fi mai veselă și însuși ridea de necasul lui de mai înainte. „Eu mă mâniam,” — îmi dicea, — „că se rupe coapta asta de ham, când știu este, că și lanțurile cele mai grozave, aruncate în grumazii și mâinile unui popor, încă trebuie să se frângă odată.” . . .

Prietinul S., și după ce i-am enarutat despre *desnodămintele* și *nodămintele* ce am fost constrinși să le facem pe drum, se părea tot cuprins de oare care indispoziție. Cercu cauza, și îmi spune: „ești soțul de călătorie, carele voia să facă totu acelea vizite ca și noi, și-o luat bilet, și rentorce acasă cu trenul accelerat, ce sosese îndată. L'am rugat mult, să mă aștepte, că dora-dora vini, însă totu în zădar.”

Se aude fluierătura trenului. Ne luăm adio dela soțul de călătorie a prietinelui

Noi vrem, ca în patria acésta comună sörtea poporului românesc să fie condusă de fiii lui adevărați, căci numai aceștia pot avea durere de durerea lui și inimă de a-i promova dezvoltarea morală și materială.

Elu vre să țină pe cetățeni în frâu cu vorbe amăgitoare. Noi dorim multămirea tuturor cu fapte vrednice de bărbați de stat.

Elu vre unu stat organizat pe baza unor principii păgănesci, care nu scie de Dumnezeu, de instituțiile sfintei biserice, și de sacramentele lui Christos. Noi vrem unu stat care adoră pe Dumnezeu, implinesce legile puse de autorul lumii și nu se pune în conflict cu instituțiile biserice, care a civilizat lumea.

Idea de stat, ce o avem noi Românii, tocmai pentru că este în consonanță cu postulatele minții sănătoase, cu legile firei, cu voința lui Dumnezeu sfintului, și cu interesele coronei sfintului Ștefan, va trebui să triumfeze. Idea acésta nu o va pute omori nici amenințările ministrilor, nici brutalitățile gendarmilor, nici lanțurile robiei, nici întunecul temnițelor, precum toate prigonirile neomenesci în contra creștinismului din cele dintâi trei vécuri nu au putut omori ideile creștine.

Din contră gemetele, cari răsună prin coridorele întunecose ale temnițelor, străbatu cu putere magică în sufletele Românilor și-i oțlesc pentru noue lupte legale și întepite, până cându va triumfa egalitatea, frățietatea și dreptatea, și cu triumful acestora se va sfărma idolul ridicat de șovinism și exclusivism de rasă.

Partid mijlociu. — Reformele politice bisericesti ale guvernului între nenumăratele rele ce au să aducă cu sine au produs acel bine, că au deșteptat din letargie pe catolicii

Ungariei, cari s'au manifestat cu multă demnitate în numărusele congrese ținute în acești doi ani din urmă. Totu politice, inimice biserice a guvernului actualu este de a se multămi, că deja s'a început mișcarea pentru formarea unu partid politice mijlociu, care după esemplul „Centrului“ din parlamentul germanu are să apere interesele biserice și prin aceea și ale statului.

Principele Livio Odeschalchi în o epistolă prin care multămesce clerului din districtul Nagy-Tapolcsány și Zsámbokrét pentru aderința trimisă din incidentul congresului dela Nagy-Tapolcsány, arată necesitatea partidului mijlociu, în care să se unescă toți cei ce adoră pe Dumnezeu. Elu scrie: „Politica noastră trebuie să se bazeze pe iubirea creștină și pentru aceea nimic nu potu condamna mai mult decât acel mod de cugetare egoist, care din punct de vedere bisericesc urgesce ori ce altă confesiune, și din punct de vedere național urgesce pe ori cine a căru limbă maternă nu e cea magiară.

Politica conservativă concentrează toate puterile spre realizarea scopului sublim, care este asigurarea patriei și a națiunii, consolidarea altariului și, ca urmare a acestora, neatingibilitatea maiestății tronului și a coronei. Arată necesitatea organizării în unu partid puternic capace de guvernare și că sub presiunea dînsului deja s'a constituit comitet permanent pentru cercurile Nagy-Tapolcsány și Zsámbokrét sperându, că și în celelalte părți ale țerei se vor constitui comitete esecutive de ale noulu partid; „de-orece lupta nu e terminată, fiindu că dreptatea este eternă și nealterabilă și o lege adusă cu conlucrarea tuturor factorilor, schimbându-se împrejurările totu prin acei factori se pôte și șterge. Sapientis est mutare consilium in melius.“ Foile magiare consideră epistola acésta de programul noulu partid.

Revista bisericescă.

Din Patrie.

În clerul catolic subalternu s'a început o acțiune salutară spre a împede sancționarea legii despre căsătoria civilă. Acestu cleru va ruga episcopatul, să întrevină la Monarchul pentru nesancționarea legii, și la casul cându episcopatul nu ar face acésta, clerul inferioru va aranja însuși o deputațiune monstră la capul statului.

Înaintându acțiunea clerului catolic și senioratele protestante din Neutra, Trencsen și Turocz încă au hotărît să rüge pe Maiestatea Sa a nu aproba legile politice-bisericesti votate deja de către camera deputaților.

Diarul „M. All.“ este informat, că primatele Vaszary va convoca pe 17 și 18 a c. conferința episcopescă în Buda-Pesta spre a se sfătu cu privire la mergerea la Monarchul cu rugarea, să nu sancționeze legea despre căsătoria civilă.

Serbia.

Pe cum se anunță din Belgradu regele Alesandru cu ocaziunea călătoriei sale la Constantinopolu ar fi esoperat dela patriarchul ecumenic următoarele favoruri pentru biserica serbescă: 1. Să se denumescă episcopi serbi în Prissen și Ueskub (în Macedonia). 2. Biserica serbescă să fie reprezentată la patriarchatul ecumenic prin doi referenți, cari să fie totu odată și membri ai sfintului Sinod. 3. Mitropolia din Belgradu să se ridice la rangul de patriarhie. Ca remunerațiune pentru favorurile acesteia patriarchul ecumenic va primi dela regele Serbiei o subvențiune anuală. Presa serbescă laudă aceste succese ale regelui și speră, că prin ele Serbia va câștiga o mare influință asupra tuturor Serbilor ortodoxi din Peninsula Balcanică.

meu. Dsa plăcă acasă, érá noi dăm, să intrăm în oraș, în Aiud. . . .

Aiudul e unu din orașele cele mai compacte magiare din Ardél. Români sunt puțini. Și aceștia încă toți economi și țiler. Unu singuru domn român este, anume avocatul, Dr. Gearasim.

E situat pe o vale, ce își are sorgintea în munții apusei. În partea ostică Aiudul ajunge până în șesul Murășului.

Preste totu nu are fisonomia unei capitale de comitat. Stradele sunt pardosite cu nisce petri mari, cari își fac gustu de mâncare, după ce ai percursu, cu căruța, și numai una. În multe locuri se simte lipsa regulilor proporției atât în regularea stradelor, cât și a edificiilor.

Drumurile ori și din care parte aru intra în Aiud sunt bătute mai mult de români, deorece comunele din jnr sunt sau compacte romănesci sau sunt înjumătățite: români și unguri.

Cum mergeam pe stradă, mă întrebă pretinul meu, că ce merită să fie vedut în Aiud? — Se vede, că nu a rămas încăntat de ceea ce a vedut și că nu avea dorință, ca să cutrierăm toate stradele. — Îi răspund, că spitalul, institutul corector, casarma și gimnasiul împreunat cu internat.

Fiindu mai aproape spitalul, la elu am făcut prima vizită.

E unu edificiu mare, ridicat în o curte spațiosă. Esterionul edificiului saménă mai

multu cu o zidire vechiă. În curte se află unu parc cam neglesu. Grădina e frumósă și e în imediată atingere cu dosul edificiului, în care parte conduc și ferestrele salelor cu bolnavi.

Cerându-ne permisiune, ni-se concede să intrăm în despărțimintele morboșilor, de cari erau puțini. Mai mult erau în despărțimintul celor cu morburii provenite din necurățenie. Aici amu compătimitu multu pe o copilă de țeranu de vre-o 7 ani, carea jăcea alături cu mamă sa. În lăuntru spitalului și în salele de cură amu datu pretinderea de aeru curat și temperatură moderată, cu toate că era o caldură de nesuferit.

Dela spitalu amu plecatu la institutul corector.

Unu păzitoru ne-a condnsu în cancelarie, unde amu fostu primiți cu multă afabilitate de către oficiali. Spunându-le scopul venirii noastre, ni-se concede — sub conducerea vice-procurorului — să vizităm institutul. În elu sunt multe de vedut; nu-i mirare, dacă visita noastră a durat aproape 2 ore.

Locul, unde e aședat institutul cu apartinențele sale, cuprinde o parte însemnată din oraș. Institutul propriu dîsu constă din 2 edificii. Unul vechiu și altul ridicat numai în anii trecuți. Celu nou a fostu ridicat numai de deținuți. E unu edificiu colosalu. Privitu din ambitul plan-terenului i-se pare omului, că zidul e totu de feru, fiindu ușile tare aproape una de alta.

Viceprocurorul ne spunea, că sunt 631 de condamnați, mai fiecare în celula deosebită. Mărimea unei celule e cam 1 1/2 m. lată, 2 m. și ceva lungă și totu atâtă și de înaltă. În fiecare celula se află unu pat de feru, care se trage, o masuță și un scaun, legate de pat, unu splătoriu, o doniță și o ulciă. În fundul celulei, deasupra, e o ferestră mică și deasupra acesteia o lampă, ce luminează cu gaz. La căpătul patului e o tăbliță de tinichea, acățată de pârte, pe care e însemnatu numele și conumele deținutului, religiunea precum și anul, luna și ziua, în cari a intrat și cându are să scape. Numele deținuților români toate sunt scrise după pronunția magiară și cu caractere din alfabetul lor. Caldura în celule o produc câte 2 țevi conduse din mașina de vapor.

Mai interesant de vedut e laboratorul. Unu edificiu mare, ce îngrădește o curte, formatu paralelogram. În elu sunt despărțiminte mai pentru toate artele mecanice. Atâtu lucrătorii, cât și conducătorii lucrărilor sunt robi. Din toate lucrurile mai multu ne-au atras atențiunea țesăturile forte elegante, mobilele artisticu lucrute, și laboratoarele pentru lucrarea lânii și a picioritelor.

Obiectele — considerându, că sunt solide — au unu preț moderat.

Dela laboratoriu amu mersu la capelele: gr. or., rom. cat. și reformată. Românii gr. cat. nu au capela, și nici spiritualu siste-

Revistă politică.

Afaceri interne.

Drastica escortare a comitetului național la închisorile din Vațu și Seghedin a provocat un adânc resens în întregul poporul român, care totuși mai mult se scârbește de actualul sistem de guvernare a liberalismului magiar.

Foile semi-oficioase publică un comunicat, după care ministrul Hieronimi ar avea speranță de a forma un partid român mijlociu, compus din prelați și din acei inteligenți români, cari mai au încă câte ceva de pierdut. Acest partid pe lângă recunoșterea necondiționată a uniunii și a constituțiunii se va sili spre validarea tuturor acelor postulate admisibile ale poporului român, pe cari în principiu nici guvernul nu le respinge. Noi nu credem, că până ce domnesce sistemul actual, să se înființeze și eventual să aibă viitor un atare partid.

Foile magiare ocupându-se de cestiunea română o consideră ca o cestiune socială, care s'ar pute rezolvi prin schimbarea legii electorale și unele reforme administrative.

Adunarea generală a comitatului Heves discutându asupra adresei către dietă a comitatului Făgăraș pentru schimbarea legii electorale, a hotărât să roge dietă a revede fără amânare această lege.

Austria.

Primul congres al catolicilor Cehi s'a deschis luni în Brün proclamându-se președinte de onoare contele Egbert Belcredi, președinte a fost ales prin aclamațiune contele Otto Sereny, era vicepreședinte canonicul Kalach.

Președintele arătându momentozitatea congresului, dice că el este o manifestațiune a catolicismului în genere și a celui bohem în specie. Scopul congresului este a afla mijloacele pentru ridicarea materială și intelectuală a po-

porului bohem; declară că din desbateri să fie deschise toate cestiunile politice actuale. După o vrobire elocuentă a episcopului de Brün, Bauer, au urmat vorbirile festive. Contele Albert Schönborn arată, că cestiunile sociale ce se agită în timpul nostru numai după principiile religiunii creștine se pot rezolva. Publicistul Pochurech espune relațiunea între: biserică, popor și școlă și ajunge la concluziunea, că școlă confesională e necesară din punct de vedere bisericesc și pedagogic.

Italia.

Procesul „Bancei-romane” numit „Panama” care durează de un an și jumătate și în care s'au ascultat 240 de martori s'a terminat cu achitarea lui Tonlongo și a tuturor acușătorilor. Acușății s'au apărât cu aceea, că dinșii au implinit numai ordinul superiorilor, așa, câtă totă vina cade pe ministeriul de pe atunci. Oficialii au făcut ministeriul cunoscute toate neregularitățile dela „Banca-Romana”, acesta însă a voit ale ascunde toate. Vina principală cade pe Giolitti, pentru că pe când s'a făcut perchișiune la Tonlongo, Giolitti ca ministru-președinte a dispus să ducă dela bancă toate actele compromițătoare spre a nu cadă în mâna poliției. De cumva va fi pus sub acușă Giolitti împreună cu el vor fi trași la răspundere mai mulți bărbați de stat italieni și scandalul va fi și mai mare.

Achitarea lui Tonlongo a provocat o indignațiune generală. Foaia italiană liberală „Messagero” cu privire la sentința în procesul bancei-romane scrie: „Alaltăeri un copil de 16 ani a fost condamnat la 6 luni de închisoare, fiind că a furat din portmoneul unei femei 40 centesimi; ieri a fost achitat un bărbat prin mâinile căruia 21 milioane au curs ca neua la sora. O anarhie mai blăstemată de câtă acesta nu poate fi.”

Asia.

Iaponia, care are o cultură europeană, dorește a se estinde. Ca teren acomodat i-se oferă Coreea, unde de mai mulți ani domnesc stări anormale. Pentru asigurarea comerțului și a intereselor sale Iaponia încă în 1882 și 1884 a ocupat unele ținuturi din Coreea. În 1885 s'a încheiat între Iaponia și China un tratat cu privire la regularea raporturilor din Coreea. Pe baza tratatului aceluia Iaponia reținându-și trupele din Coreea a provocat regimul chinez la o ocupațiune și acțiune comună spre a introduce în Coreea reformele necesare pentru asigurarea comerțului și a liniștei publice și pentru regularea finanțelor. Aceste reforme ar avea să se efectueze sub protectoratul regimului japonez. China, care până acum numai prin perceperea tributului și-a deprins drepturile de suzeranitate în Coreea, pretinde ca Iaponia să-și retragă trupele din Coreea, fiind acolo liniște, regimul japonez însă susține, că reformele sunt necesare și nu recunoște suzeranitatea Chinei asupra Coreei. Cu acesta s'a născut cazul belli între cele două puteri mari a orientului. Dintre puterile europene, mai interesate sunt în afacerea acesta Rusia și Anglia. Rusia spre a paraliza preponderanța japoneză în Coreea este gata a ocupa unele porturi coreene. Anglia, a cărei interese pretind să fie în bune relații și cu China și cu Iaponia, se pare, că va ține partea Chinei și va apăra întregitatea Coreei atât față cu Iaponia, cât și față cu Rusia.

Precum se anunță din Iokohama războiul între China și Iaponia s'a început fără o declarare formală.

Armata chineză ocupându partea nordică a țărmurilor coreani a bombardat năile japoneze prinzându pe mare o nae chineză de transport „Kowshing” au voit să o ducă opunându-se însă căpitanului năii, ea a fost bombardată și cufundată în mare.

misat fiindcă — după cum ni-se spuse — nu au ajuns la numărul statorit prin lege, că să se potă sistemisa post de spirital. De acestia sunt și mai puțini; numărul lor variază între 110—120.

Școlă cu robii se ține în capela reformată.

Am mai cercetat localul unde se instalează de presente mașina dinamică, spitalul, farmacia și scaldă institutul. Pretutindenea am fost surprinși de curățenia cea mare.

Când era să părăsim acest loc de odihnă, unde — Dumnezeu știe — vor fi, și de aceea, cari își amărăscuș dăile fără vină; auzim sunetul unui clopoțel. Se da avis, că lucrul a încetat și că fiecare trebuie să facă o preumblare de 1/2 oră împrejurul unui parc, după care preumblare urma prânzul.

Deși tractamentul nu s'ar pare dur și inuman, totuși de pe fețele tuturor se poate ceti dorul după libertate și căința pentru faptele sale.

Întrebându pe un deținut, că în ce momente a comis crima pentru care trebuie să-și amărăscuș dăile aici; mi-a răspuns, că în beție.

O beție, până când vei fi tu inamicul cel mai neîmpăcat al numelui bun, a sănătății, moralității, și a averii poporului! . .

Părăsind institutul corector am plecat la casarma honvedilor. Fiind timpul tare înaintat am disuș conșilor mei,

că ne ajunge, dacă o vedem pe din afară, curtea și o chilie de locuit. Și acesta cu atât mai virtuos, că nu e nimic, ce să te încante.

Făcându acesta eu am și părăsit-o. Preținul S. și „cocierul” au rămas prin coridor. După ce n'au ascultat au și păt-o. Vădându-i adeca un oficer, îi poștesce în cancelarie și le lea interogatori. Causa interogatoriului a fost legea (?), care oprește intrarea fără permisiune.

Gimnaziul împreună cu internatul fiind încuiat nu l'am putut cerceta. Ceea ce am regretat căci nu ni-s'a dat ocaziune de a vede colecțiunile bogate, ce se află acolo.

* * *

La mănăstirea din Măgina am mers în dupăamăea acelei zile, era la cea din Ciunga în altă zi.

Măgina e o comună compactă românească, așezată în o vale tare romantică. E departe de Aiud cam 6 Km. în sus către munte. —

Locuitorii sunt de confesiunea gr. or. și numai puțin gr. cat. . . Greco-catolicii sunt mai cu samă descendenții foștilor dăleri ai mănăstirii, cari locuiesc aproape de ea și în posesiunea cărora se află averea mănăstirii, rămânându aceste singur numai o grădină de vre-o 4 jug. plină de pomi, carea desparte mănăstirea de comună.

Locul, pe care e așezată mănăstirea,

e foarte poetic: de trei părți pădure frumoasă, de o parte grădina cu pomi, pelângă care curge un pârâu. Pârâul a stricat multă din grădină și dacă nu va fi împedat, ași mână va duce cu sine casa, șura și bisericuța, ce mai sustău.

Biserica e foarte mică construită din piatră. Zidul e de totu gros și ferestrele tare scunde. Lângă biserică e un zid demolat. Spun, că acolo ar fi fost o șură.

În anul 1848 a fost aprinsă de unguri și a ars împreună cu toate supereificatele. Cel din urmă călugăr a fost părintele Albani (+).

De presente o administrează parochul Aiudului. —

* * *

Mănăstirea Ciungel — comună lângă Murăș-Uioara — e așezată departe în hotar, în un loc totu atât de frumos ca și a Măginei. Și aici sunt: o casă foarte veche edificată din lemn, edificate economice și biserică edificată totu din lemn, toate se află în o stare deplorabilă.

Averea e cu multă mai mare decât a celei din Măgina. —

* * *

După aceste vizite preținul S. a fost satisfăcut de totu ce a vădutu și eu am uitat necazurile ce le-am avut pe drumul către Aiud. —

Correspondințe.

B., sfârșitul lui Iuliu 1894.

Multă Stimată dle Redactori!

De comună la evenimente mai însemnate din viața unui bărbat sau a unei familii fruntașe se întâmplă, că cunoștințele le fac daruri, erau acestea făcute legate pînă la binele de obște, sau pentru anumite corporații morale.

Obiceiul acesta frumos se întâmplă și în viața poporilor. Istoria ne relevă foarte multe cazuri, când un popor după o învingere strălucită raportată asupra inamicului, care voia să-l nimicască cu feru și foc vatra, să-l sdruncine independența, să-l scurte în libertățile lui sau să-l atace și profaneze cele mai scumpe odori: limba și legea; totdeauna făcea biserici, ridica mănăstiri ori alte lucruri de importanță.

Și acestea nu fără cauză. Căci prin ele, de o parte se aducea mulțămirea Dumnezeuului poporilor pentru izbănda raportată, de altă parte faptele acestea serviau ca monumente de o glorioasă reminiscență a timpurilor trecute. Pentru fi, nepoți și strănepoți ele mai serviau și ca îndemnuri puternice la abnegațiune, jertfe și perseveranță în luptele, ce și ei aveau să le poarte întru apărarea și conservarea acelor celandodii, pentru cari s'au luptat vitejese strămoșii lor.

La noi în vremile mai dincoace e cam ignorant obiceiul acesta.

Și pentru ce?

Nu se dau ore evenimente în istoria recentă și, putem dice, în istoria de azi a suferințelor noastre, cari ar merita monumente de aducere aminte pentru viitorime? Se dau și încă de atari, cari ar merita muri chineși și piramide egiptene.

Cauza, că nu ridicăm, este neputința materială, sunt lipsele și necasurile multifarii, cari de multe ori nu ne dau pace nici în așternut.

Dar acesta nu are să ne țină locul, nu trebuie să rămănem în stare apatică, căci pe când suntem săraci, pe atunci dispunem de însemnate forțe morale și suntem cuprinși de tendințe spre bine și progres. Și-apoi știut este, că acestea valoroză de dec de ori mai mult decât materia.

Disponend de astfel de puteri, să aședăm numai petra fundamentală în edificiul, ce trebuie să-l ridicăm și sum sigur, că zidirea se va continua mereu.

La ridicarea unui atare monument e chemată totă inteligența noastră și cu deosebire soțiile preoților și ficele lor, cari vin în imediat și dilnic contact cu poporul. Ele să-și țină de o sântă și plăcută datorință față de Dumnezeu și de națiunea lor, ca să facă începutul reuniunilor de femei în fiecare comună. Cari, reuniuni, să aibă ca scop: infrumșetarea biserice; premiarea băeților de școlă și ajutorarea cu vesminte și cărți a celor lipsiți; propagarea moralității în familie; abaterea dela beuturile veninoase și pline de ruină; îngrijirea ca poporul să se nutrească mai bine, căci are cu ce, numai să știe cum și să nu dea bucata cea mai nutritore altora, câtă cu cauză, câtă fără cauză; ajutorarea morboșilor; desvțul dela serbarea multor sărbători, pe cari numai poporul și-le face; dedarea la modestia în purtare și îmbrăcăminte și alte multe scopuri, cari recută cu necesitate din acestea.

Totă atatea scopuri umanitari, în adevăr patriotice și naționali, cari duc cu pași repeși la glorie și renume.

Din partea întreprinderilor nu se recere altceva, decât interesul viu față de cauză, puține jertfe, energie și perseveranță în luptă, precum și dirmarea barierei detestabile, ce s'a ridicat la noi între inteligența mai înaltă și cea cu mai puțină carte.

Etă un mijloc, Multă St. Domnule Redactor, ușor de a ridica monumentul de aducere aminte a luptelor de azi, care va fi mai splendid în rezultate, decât ori ce monument ridicat vre-odata în amintirea unui eveniment important.

Primiți, Multă Stimată Domnule Redactor, expresiunea deosebitei stime dela Ală D-Vostră devotată

Ap.

La cestiunea noastră.

A trecut deja o săptămână de când „părintescul“ și „impăciitorul“ guvernul a pus la cale prin „atotputința sa“ una dintre cele mai sfruntate și mai neghiobe încălcări de lege. Ordinul emanat adecă dela procuratură, în urma căruia condamnații nostri în procesul Memorandumului aveau să se prezinte la temniță pentru a-și lua osinda de ani de zile, era însoțit de 3, 4 și 6 gendarmi, cari cu multă rîvnă notificau îndată, că respectivul se declară de deținut, de rob în casa proprie și că e lipsit și de dreptul cel mai natural: de a mai comunica cu iubiții săi: cu soția și prunci.

Ore după o astfel de procedură ne mai audim de ce folos au fost provocările? Ca să amestecăm lumea cu puterea legii? Zădarnice le sunt toate încercările. Ei sunt demascați. Lumea cultă s'a convins despre adevărul și legalitatea luptelor noastre chiar așa, ca și despre minciunile și ilegalitățile lor.

Modul cum au fost duși la temniță membrii comitetului național a fost revoltător și a provocat o justă indignațiune în toate straturile poporului român și chiar în fiecare om cu simț și nepreocupat de șovinism.

Dlă P. Barbă a fost cel dintâiu, care a primit ordinul de prezentare și încă fără de gendarmi. Infamia s'a început cu dlă Dr. I. Rațu în 25 Iulie, în care și pe la 11 ore a. m. i-se inmană ordinul de cătră un polițist însoțit de un gendarm, carele îl și declară deținut.

La orele 4 p. m. însoțit de gendarmi a fost dus în o trăsură închisă la gară, unde iubitul poporului a fost întâmpinat de mai mulți români, cărturari, maestri și țărani; domne, domnișore și țărance îl așteptau în vesminte de sărbătoare.

Dlă Dr. Rațu pe fiecare îl întâmpina cu un dulce suris și cu fața veselă, ca și când nu ar fi fost în drumul temniței, ci ar fi pornit la o nuntă. . . .

Sosind timpul plecării, mulțimea face drum și presidentul comitetului disolvat trece falcic prin mijlocul ei. În tren a fost aședat în despărțiment separat unde nu i-a fost iertată intrarea nici iubitei sale soții, care încă a călătorit la Cluș. Ca să nu pôtă privi pe ferestră deodată perdelele au fost trase. Punându-se trenul în mișcare nimic nu s'a audit decât tunetele de „să trăiască“ isvorite din sute de pepturi pline de iubire față de cel ce pleca. —

În gara dela Ocna-Sibiului încă se

adunaseră mai mulți țărani, dar au fost opriți de gendarmi, ca să-l veadă și să dea expresiune sentimentelor de cari erau cuprinși.

Pe drum a fost tratat uman și ajuns în Cluș a tras la procuratură, unde a și fost internat. Procurorul l'a primit tare afabil.

În ziua următoare i s'a conces, să facă preumblări prin grădina în societatea dlă Patia, care a fost escortat în ziua aceea și a părintelui Domide, carele înainte de aceea cu 6 săptămâni a fost escortat din Blășu, pe când voia să-și ducă acasă copila, care se afla în „Internatul de fetițe“.

Dlă Dionisiu Romanu a fost escortat din Mediaș la Sibiu, de aici la Cluș și din Cluș la Vațu. Dni: Nicolae Cristea, Dr. P. Barcianu și Dumitru Comșa din Sibiu, după ce au vădit, că dlă Dr. Rațu e arestat așteptat numai momentul, în care să fie arestat și el. Momentul a și sosit. O și mult a fost liber decât presidentul lor. Escortați au fost duși și acești bărbați vrednici la Cluș.

Pre dlă Dr. T. Mihályi îl escortară dendarmit în 26 Iulie la Cluș luându-l de lângă patul soției sale, care jăcea greu bolnavă. După ce a ajuns în Cluș și-a cerut concediu până în Septembrie, ca să pôtă fi de ajutorul bolnavii sale soții. Ceea ce procurorul suprem l'a conces pe lângă cautiune de 4000 fl.

Dlă G. Popu de Băsești încă a fost escortat de gendarmi și ca să nu se revolte poporul l'au escortat nu pe la Zalău, drumul cel mai scurt, ci pe la Baia-Mare, unde a convenit cu soțul său de luptă, aprigul luptător Dr. Vasile Lucaci.

Sâmbătă, 28 Iulie, au pârșit, ca un fulger prin toate colțurile locuite de Români, deprimatorea scire, că doritul poporului, dlă V. Lucaci, ar fi fost împușcat de gendarmi.

Svonul despre împușcarea părintelui Lucaci a provenit de acolo, că fiind declarat rob în casa proprie în 27 Iulie, după prânză a ieșit cu un pretin în grădina. Gendarmii, scâpându-l din ochi, devin zăpăciți și încep să-l caute ca pe ac de temă, ca să ou fugă. Deși au trecut pe lângă pomul, sub care era aședat cu pretinul său, nu l'au vădit.

Pornesc să-l caute pe câmp și unde vedeau oameni, între înjurături, întreba: „nu vădit, unghie fugit popa? Dacă aflăm pușcăm îndată.“

Oamenii credend-ui capaci de așa ceva năvălesc din câmp în comuna; era vestea despre împușcarea părintelui Lucaci a sburăt pretutindena.

Scirea acesta a revoltat poporul, pe care singur numai glasul păstorului iubit a fost în stare să-l mulcomescă.

Când a fost smuls dela sinul iubitorilor săi plângeau cu toți.

La Baia-Mare a convenit cu dlă G. Popu, în societatea căruia a intrat în Cluș.

Duminecă, 29 Iulie, dni Dr. Rațu Dr. Lucaci și Coroianu au fost escortați la Segedin.

În 28 Iulie au fost escortați la Vațu dni: G. Domide, Nicolae Cristea, R. Patia, P. Barbă, Dr. P. Barcianu, D. Comșa și D. Romanu.

În 31 Iulie a fost escortat ultimul, anume dlă M. Veliciu din Chișineu. Dlă Veliciu nu a mai fost purtat pe la Cluș,

ei din Chișineu a fost duse la Arad și de aici la Vațu. Totu așa s'a întâmplat și cu dl. A. Suci din Arad.

Dl. G. P. de Băsești se află totu în Cluș.

Etă puține date din istoria escortării condamnaților în procesul Memorandumului, cărora le dorim sănătate și reîntoarcere fericită.

Suntem despărțiți de ei trupesce, nu însă și sufletesce. Sufletelor nu li-se pot pune bariere, ca să nu pătrundă la ei. Ele petrecu deja cu 14 condamnați în temnițele din Segedin și Vațu, și de acolo aducă inimilor noastre nutremitu de entuziasm și iubire față de cauza, pentru care s'au luptat ei. Aducă nutremitu admirațiunii noastre pentru ținuta măreță, ce o au și pe băncile temniții.

Unsprezece preoți la temniță. Curia a respinsu recursulu de nulitate, înaintat de 11 preoți gherlan, în contra sentinței tribunalului din Cluș, carele l-a condamnat la câte 3 luni închisore ordinară pentru cutezanța, ce au avut-o, de a-și exprima sentimentele de durere pentru condamnați în procesul „Replicei”. — Până acum avem 27 întemnițați.

Unii dintre bărbații magiarl încă au începutu a-si face observări la adresa șovinismului ungurescu. Fără păreche e unu articolu din „M. A”, în care scriitorulu arată cu cifre minoritatea absolută a magiarilor, alungarea Românilor de pe toate terenele vieții publice, neobservarea legii pentru naționalități. Și finește interesantulu articolu cu provocarea, ca Magiaril să asculte de observările acestea, căci la casu contrariu „mileniulu nu-lă vom pute serba.

Colecta pentru gimnasiulu din Blășiu.

Suma din anul 32.	fl. 18201.59
Pe lista. Nr. 50/a s'a colectat dela: Institutulu de credit și economii „Auraria din Abrud	fl. 30.—
Comuna Corna	10.— fl. 40.—
<i>Alesandru Augur adm ppsc. al Fărăgăului a trimis</i>	
1. Din <i>Teca</i> dela:	
Alesandru Augur	fl. 10.—
Chiorean Dionisiu	5.—
Cineva	—50
Ioan Billegan c. prim.	5.—
Biserica gr. cat.	1.—
Demetriu Tomi	1.—
Romul Rus doc.	2.—
Aliman Petru	1.—
Ioan Bratfălean	1.—
Corlat Nechita	1.—
Pop Cosma	1.—
Iosif Voda	—50
Teodor Dumitraș	—50
Ioan Cotoiu	—50
Ioan Tușinean	—50
Ioan Câmpian	—50
Naste Tanase	—50
Ioan Melintean	—50
Simion Danciū	—50
Ioan Danciū	—50
George Lazar	—50
Ioan Grigore	—50
Ioanaș Ștefan	—50
Borșa Alesandru	1.— fl. 35.50
2. Din <i>Archiud</i> dela:	
Cățiva credincioși	fl. 1.50
Teodor Bereian cantor	—50
Ioan Macavei paroch	5.—
Cassa bisericeii	5.— fl. 12.—
3. Din <i>Băița</i> dela:	
Ioan Câmpian preot.	fl. 2.—
Mihail Pop doc.	1.—
Biriș Nicolau	—20
Suci Gligore	—20
Rus Ștefan	—10
Ceteraș Ilie	—10

Meșter Gligore	—10
Cotoiu Gligore	—10
Ceteraș Ioan	—10
Ceteraș Gligore	—10
Rus Trifon	—30
Voda Vasilie	—10
Pintea Teodor	—10
Pop Titiană	—50
Voda Petru	—20
Naste Ioan	—20
? ? ? ? ?	—10
Cotoiu Ioan	—20
Ceteraș Simion	—20
Cotoiu I. Tatar	—10
Rus Toma	—10
Naste Vasilie	—10 fl. 6.—
4. Din <i>Bratfăldu</i> dela:	
Georgiu Butnar	fl. 2.—
Deac Iuon	1.—
Mihalte Iuon	—50
Pușcaș Iuon	—30
Gonza Gligore	1.—
Câmpian Iuon	20.—
Deac Iosif	10.—
Radu Nistor	50.—
Pop Irimie	20.—
Pop Simion	20.—
Somesan Chirilă	20.—
Pop Iuon	20.—
Baci Maria	—20
Șerban Susana	—20
Morariu Pavel	—60
Fumariu George	—20
Pestina Iuon	—30
Rus Iacob	—20
Radu Pitimon	—30
Oltean Florea	—20
Deac Iuon	—20
Câmpian Ștefan	—10
Sângeorgean Ioan	—10
Moldovan Alesandru	—10
Radu Constantin	—20
Morariu George	—30
Iusan Maria	—40
Murășan Tóder	—30
Moldovan Vasilica	—05
Deac Pascu	—20
Cigorean Maria	—20
Deac Vasilie	—20
Șerban Grigore	—10
Kiso Toderică	—20
Suci Iacob	—20
Moldovan Nicolae	—20
Deac Iacob	—50
Moldovan Ilișca	—10
Moldovan Pitimon	—40
Moldovan Tóder	—50
Câmpian Nicolae	—10
Deac Ionuca	—20
Cătană Marișca	—20
Deac Ilie	—50
Fiscutean Zacharie	—50 fl. 14.65
5. Din <i>Budurlău</i> dela	
comună	2.50
Preotulu	—50 fl. 3.—
6. Din <i>Cosma</i> dela:	
Gavril Chețan vprot. em.	5.—
Bogdan Ana protésă	1.—
Keresztes Aureliu notar	2.—
Iulius Mera proprietar	1.—
Ioan Truța	—50
Radu Gregoriu docente	—50
Din bucate adunate dela	
popor	6.30 fl. 16.30
7. Din <i>Craifăldu</i> dela:	
Teodor Mateiu paroch	4.—
Bucșa Ioan învățator	2.—
Porav Vasilica	2.—
Chiorean Pavel curat.	1.—
Dela popor	5.— fl. 14.—
8. Din <i>Ercea</i> dela:	
Simion Chețan paroch	6.—
Alesandru Mera propr.	2.—
Vasile Chețan cantor	1.—
Blaga Petru a Saștei	—60
Oltean Dafina	—60
Ormenișan Tóder	—40
Oltean Tóder a Sfeti	—40
Blaga Andreiu	—30
Oltean Petru a Vidului	—60 fl. 11.90
Suma fl. 18354.94	

Convocare.

Adunarea generală a despărțimintului XI (Blășu) alu „Asociațiunii Transilvane pentru literatura română și cultura poporului român” prin aceta se convoca pe ziua de 12 Aug. st. n. a. c. în Otelulu „Univers” din locu.

Onorații Domni membri și toți Românil binevoitori din despărțimintu, cari se interesează de binele și prosperarea Asociațiunii noastre culturale sunt invitați cu totă onorea a participa la aceta adunare.

Între obiectele ordinare prescrie prin regulamentul Asociațiunii va fi reelegerea subcomitetului pe unu nouu periodu de 3 ani, și alor doi delegați ai despărțimintului, spre a participa la adunarea generală proximă a Asociațiunii.

Blășu 1 Augustu 1894.

I. Germanu
directoru.

Aronu Deacu
notariu ad hoc.

Avis.

Cătră P. T. publicu român!

Convocată fiindu adunarea generală a Asociațiunii Transilvane pentru literatura română și cultura poporului român pe zilele 26 și 27 Augustu a. c. st. n. aici în Sebeșulu sășescu, P. T. publicu român, care doresce a participa la aceta adunare să binevoescă a se adresa cătră domnulu *Zevedeiu Murășanu* secretariulu comitetului aranjatoru în Sebeșulu sășescu (Szász-szebes, Transilvania) celu multu până în 18 Augustu a. c. n. indicându și numărulu persónelor, pentru a se pute lua dispozițiunile necesari, privitoare la încuarterare cum și la alte recerinte.

Sebeșulu sășescu (Szász-Szebes) în 23 Iulie 1894 n.

Comitetulu aranjatoru.

Noutăți.

Comitetu franco-român. E deja cunoscută organizarea ligei din Paris, compusă din franceși și români pentru revindecarea drepturilor Românilor din Ardelu și Ungaria. Liga aceta a devenitu unu aședămintu de utilitate publică formându o secțiune a societății de etnografie și recunoscută ca atare prin unu brevetu specialu alu republicei franceze. În 19 Iulie s'au adus două hotăriri: 1) s'au creat 12 locuri de membri titulari perpetui, cari au să fie ocupate de 11 bărbați cu renume ai Franței, éra alu 12-lea de presidentulu ligei din București. 2) Să fie doi presideți de onore, unu franceș și unu român. Se dice, că celu franceș va fi dl. Jules Simon.

Gendarmii la Túr. De mai multu timp gendarmii facu dese visite comunei Túr. Umblă pe câmpu și vii pândind ocașiunea, că să năvălescă asupra pacnicilor lucrători, cari umplu câmpurile de hore și cântece naționali. Resultatulu deselor visite este, că și copilele, cari păzescu găsele încă în timpină cu „Destéptă-te Române”. Éra părintele Pécuarariu și învățatoriulu Făgărășanu ați mâne nu mai au unde purta citațiunile de pe la judecătorii. Totu astfel se întâmplă și în comuna Ciufădu.

† **Archiducele Vilhelm**, marele magistru alu ordului teutonic și comandantele supremu alu artilăriei, celu mai micu frate a archiducelui Albrecht în urma crâncenilor suferințe, cauate prin căderea de pe calu, pe care căăria în Baden, lângă Viena, a muritu în 29 Iuliu a. c. n. Casa domuitoare e supusă doliului adânu, la care se asociază întregă Monarchia. Înormintarea s'a întâmplat Vineri, în 3 Augustu n.

† **Teodoru Rogu**, vicepresedintele esecutoratului diecesan din Oradea-mare a repostatu în 26 Iuliu în etate de 53 ani în alu 27-lea anu alu preoției. Defunctulu a funcționat unu timp îndelungat ca profesor la gimnasiulu din Beiușu, unde prin talentulu și zelulu s'au fostu fala acelu gimnasiu.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românească din Ardeal.

(Continuare)

Speciile soborului mare. Se naște acum mai întâi întrebarea, că ce era soborul mare în biserica românească din Ardeal înainte de S. Unire?

Din urmele espuse în punctele de mai sus, credem, că cu destulă logică putem constata,

a) că soborul mare era un sinod al întregii Mitropolii a Belgradului, și nu numai a unei părți din ea, și

b) că soborul mare era de două specii, și anume unul, care consta numai din Protopopi, și altul, în care pe lângă Protopopi era reprezentată și clerul celalalt. Așa ce atinge pe cel numai din protopopi, se numește apriată *saboru mare* sinodului dela 1675 amintit în punctul 2, în care a fost de față numai „*Vlădica Sava cu toți Protopopii țerei*“. Totu asemenea se numește *saboru mare* și cel amintit din Zaconic în punctul 4, în care numai „*cu sfatul și voea a toți protopopii țerei s'au rînduitu cei dintîi titori adeverați și jurați*“.

Din aceste credem, că se vede destul de lămurit, că de câte ori se adunau toți Protopopii din Ardeal la sinod, sinodul acesta se numea: *saboru mare*, deși de pildă la soborul dela 1675 amintit în punctul 3 lipsese atributul mare.

Pe lângă soborul mare al Protopopilor se mai numea *saboru mare* și sinodul, în care pe lângă protopopi mai lua parte și celalalt cler. Un atare sinod a fost de pildă cel dela 1643, în care fu judecat Mitropolitul Ilie Orestu, care în diploma lui Rákotzi amintită în punctul 10 se numește: *conventus generalis universorum seniorum¹⁾ et pastorum,²⁾* și pe care Șincai îl numește românește: *saboru mare de toți protopopii și preoți*.

În contra deosebirii sau bifurcațiunii acesteia a *saborului mare*, dintre cari unul consta numai din protopopi, era altul din protopopi și preoți, s'ar pute aduce împrejurarea, că *saborul mare* dela 1680 amintit în punctul 5 se numește *saboru mare* în Zaconic, și chiar Zaconicul spune, că a stat numai din protopopi pe când în diploma lui Apafi dela același an amintită în punctul 12 se dice apriată, că la acestu *saboru mare* a luat parte și preoimea celalaltă. De unde s'ar vedea, că la *saborul mare* lua parte totdeauna nu numai Protopopii, ci și celalalt cler era reprezentat, și se dice despre unele *sabore mari*, numai a *potiori* că a fost din Protopopi, fiindu că ei viniau cu preoții lor ca conducătorii lor naturali.

În adevăr, dacă despre *saborul mare* nu am avea alte date, decât cele dinainte de unire, atunci obiecțiunea acesta n'ar fi de desconsiderată.

Însă despre *saborul mare* avem acte și de după S. Unire. Unele din actele aceste arată evident, că la unele *sabore mari* a luat parte numai protopopii, pe când la altele și preoții.

Așa în introducerea la canoanele sinodului dela 1728 sub presiunea Rectorului Iesuitilor din Clușu ținut în Clușu-Mănăsturu, deși sinodul se numește: „*synodus venerabilis Cleri Valachici*“, totuși se spune apriată, că pe lângă vicarii generali și cei 12 asesori a fost de față numai Protopopi.³⁾

Totu asemenea în introducerea la sinodul din 1739 ținut sub episcopul Clain se spune apriată, că la sinodul acesta pe lângă vicari și asesori a luat parte numai Protopopi, era la capet pe lângă vicari actele sunt subscrise numai de 37 Protopopi, dintre cari pote unii a fost și asesori.⁴⁾

Împotriva acesteia s'ar pute aduce împrejurarea, că după Petru Maior⁵⁾ decisiunile *saborului mare* trebuiau să fie întărite cu „*iscăliturile și pecetele protopopilor*“. Și așa deși actele a fost subscrise numai de protopopi în înțelesul legii, totuși a putut fi la sinod de față și preoți.

Însă obiecțiunea acesta își perde puterea, dacă vom considera, că în actele *saborelor*, la cari a fost de față și preoți, în introducerea se spune apriată, că și preoți a fost de față. Așa în actele sinodului dela 1732 ținut cu ocaziunea instalării episcopului Clain se dice apriată „*praesentibus generalibus vicariis, reliquisque ejusdem cleri archidiaconis honorandis, ac quam plurimis aliis parochis et popis*.“⁶⁾

¹⁾ Acte și Fragmente de T. Cipariu pag. 67.

²⁾ Calvinii numiați pe Protopopi Seniores și pe preoți pastores.

³⁾ Acte sinodale de Ioan M. Moldovanu tom. II, pag. 101.

⁴⁾ Totu acolo pag. 81 și 86.

⁵⁾ Protopopadichia § 42.

⁶⁾ Acte sinodale de I. M. Moldovanu tom. II pag. 96.

Unde dară se dice în acte, că numai protopopii a fost de față, *saborul* de comunu a fost numai din protopopi, și cel dela 1739 a fost unu atare *saboru*.

În urmă la sinodul dela 1742 ținut sub episcopul Clain, deși se numește *Generalis synodus*, totuși se vede, că numai protopopii a luat parte, de-orece în marginea actelor stă scrisu: NB. *Absentes a synodo: Protopopu Stanciu dela Parău, Onutu dela Sorvat, Ioan dela Udvarheiu, pentru Tarța a fostu juratulu, pentru covasianulu a fostu feciorulu.*¹⁾ Dacă și celalalt cler ar fi luat parte la sinodul acesta, atunci ar fi fostu, putem dice, chiaru cu neputință, ca să nu fie absentat nici unulu dintre preoți, și absent să fi fostu numai dintre protopopi.

Astfelu putem să dicem, credem că fără a greși, că *saborul mare* era de două specii, unul, la care lua parte numai Protopopii, și altul la care lua parte și celalalt cler din afară. Și chiaru împrejurarea acesta este cauza, de câte unu scriitoru a confundat aceste două specii de *sabore mari*. Pildă lămurită despre acesta avem chiaru în autorul Zaconiculu. Însuși autorul cărții acesteia spune în partea întâie a tractatulu său juridic, că alegerea Mitropolitulu se întâmplă în *saboru*, la care lua parte „*toți protopopii și încă și dintre celalalt preoți*“,²⁾ și totuși el însuși în introducerea tractatulu său vorbindu de *saborul mare* dela 1680, în care fu alesu Mitropolitulu Iosif Budai, îl numește numai „*saborul mare a toți protopopii*.“³⁾

E foarte probabilu că în *saborul mare*, la care lua parte pe lângă protopopi și preoimea, erau îndreptățiți toți preoții a lua parte, însă prin reprezentanți. Unu lucru însă este destul de bine cunoscutu, anume, că la sinodele electorale, până în zilele noastre lua parte din fiesce care tractu notariulu sinodulu tractualu.⁴⁾

* * *

Atribuțiunile *saborului mare* înainte de S. Unire. Se naște acum a doua întrebare, anume cari a fostu atribuțiunile de dreptu ale *saborului mare*, sau cari afaceri bisericesti cădeau în competența *saborului mare*?

La întrebarea acesta érași numai puținele urme istorice, ce le avem despre *saborul mare*, ne potu da răspunsu. Și întemeiându-ne pe aceste constatăm următoarele.

1. În competența *saborului mare* compus din Protopopi și din celalalt preoți cădea alegerea Mitropolitulu.⁵⁾

2. Totu în competența *saborului mare* compus din Protopopi și Preoți cădea judecarea și depunerea Mitropolitulu.⁶⁾

3. *Saborul mare* atâtu celu compus numai din Protopopi, câtu și celu compus din Protopopi și preoți avea dreptulu a face legi disciplinare sau canone cu putere obligatorie pentru toți supușii. Acesta se vede din tocmelele *saborelor* celor două *mari* dela 1675⁷⁾ și din introducerea Zaconiculu, în care se dice, că unele legi se facu în *saborul mare*, altele *fără saborul mare* de Vlădica cu titorii și jurații scaunulu.⁸⁾

4. *Saborul mare* avea dreptu a alege pe titorii și jurații scaunulu mitropolitau.⁹⁾

5. *Saborul mare* figura și ca foru de judecată în cause procesuale, precum se vede din diploma amintită alui Rákotzi dela 1643 și alui Apafi dela 1680, în care se dipune, ca gătându-se *saborul mare*, Mitropolitulu cu câțiva lângă sine, să mergă în sinodul calvinescu, ca acesta să le revadă decisiunile, și ca acolo să-și câștige cunoscințe despre procesele bisericesti.¹⁰⁾ Atare cunoscință nu-și puteau câștiga decât în *saboru* aveau și cause procesuale bisericesti de judecată, și apoi modul și procesul de judecată a *saborului mare* se supunea supraviziunii sinodulu calvinescu.

¹⁾ Totu acolo tom. I. pag. 146.

²⁾ Acte și Fragmente din Tim. Cipariu pag. 259.

³⁾ Totu acolo pag. 257.

⁴⁾ Acte sinodale de I. M. Moldovanu tom. I. pag. 10 și pag. 186.

⁵⁾ Zaconic în Acte și Fragmente de Tim. Cipariu pag. 259. Diploma lui Georgiu Rákotzi în Acte sinodale de I. M. Moldovanu tom. I. pag. 170 și diploma lui Apafi totu acolo pag. 171.

⁶⁾ Diploma lui Georgiu Rákotzi la Petru Maior Ist. bisericel Românilor pag. 72—77 și alui Apafi în Acte și Fragmente de T. Cipariu pag. 61.

⁷⁾ Acte și Fragmente de T. Cipariu pag. 145 și uu.

⁸⁾ Totu acolo pag. 257.

⁹⁾ Totu acolo pag. 258.

¹⁰⁾ „Finitaque synodo valachica in synodo orthodoxa evangelicae religionis Reformatorem pastorem ad nutum praenominati Episcopi personaliter, cum certis sibi adjunctis compareat, partim ut res in sua synodo decisa matura revisioni subjiciant(ur) partim ut religionis verae processuumque ecclesiasticorum majorem notitiam addiscat.“

6. Saborul mare avea dreptul a alege sau a întări pe protopopii, pe cum se vede din dalteria Mitropolitului Teofilu din 9 Aprilu 1697, prin carea până la săborul mare, dela care dice că „se va aşeza protopopia cum va fi mai bine“ a constituită de administratoru pe Popa Ionu din Hunedóra. ¹⁾ Afară de aceea Saborul mare avea dreptul şi de a jura pe protopopii, pe cum se vede din porunca, ce totu în cauza Popi Ion din Hunedóra constituită administratoru potopopescu o a datu Vesprémi István, care se subscrie „Erdélyi református magyar és oláh püspök“. În porunca acésta dice: „Akkor osztán feljűvén (Popa Ion) meg is esketjük a Generalis elött.“ ²⁾ Sub Generalis înţelege saborul mare.

7. Saborul mare dispunea cele de lipsă cu privire la administrarea averii bisericesci din întregă mitropolia, lua samă despre modul, cum a administrat Mitropolitul averea bisericescă generală, ce o manipula elu, érá cu prilejul devenerii scaunului mitropolitanu în vacanță lua în samă averea mitropoliei şi în prezența lui o străpunea spre îngrijire titorilor, ³⁾ va să dică saborul mare avea dreptul supremu cu privire la inspecțiunea şi administrarea averii ţinătoare de biserică întregi Mitropolii. Se vede acésta din sinodul dela 1679, cându în fața saborului mare Mitropolitul Sava Brancovici a datu samă de totu bunul bisericeci şi venitul şcolei şi tipografiei. Mai departe se vede din dalteria Mitropolitului Teofilu în cauza constituirii lui Popa Ion de administratoru potopopescu la Hunedóra, în care acestuia îi dá puterea să stringă şi aducă la saboru „adulă împărătescu, dasdiele vlădicesci şi alte venituri ce sunt.“ Sub „alte venituri ce sunt“ nu se potu înţelege decât venite destinate spre scopuri generale a bisericeci din întregă Mitropolia; aceste însă se duceau la saboru, de siguru numai pentru ca saborul să dispună de ele.

8. Saborul mare era de fața, cându Mitropolitul săvârşa acte liturgice însemnate, precum era sfințirea ver unui episcopu. Acésta se vede din dalteria Mitropolitului Simeonu Ştefanu

dată cu ocaziunea consacrárii Episcopului Parteniú dela Muncaciú amintitá la pag. 247, în carea Mitropolitul spune, că după ce a examinat documentele lui Partenie, a chematú clerul la sinodú şi l'a consacratú de episcopu.

9. Saborul mare alegea pe cei doi protopopii, cari ca martori însoțiau pe nou alesul Mitropolitu la România, unde se sfinția de Mitropolitul Tergoviștei şi esarchul Ungro-Vlachiei şi alu plaiurilor. ¹⁾

10. Saborul mare avea dreptul celú mai înaltu de a pedepsi, așa câtú pedepsele cele mai mari nu era iertatú decâtú saborului mare să le dicteze, din care pricină aceste se şi numiau pedepsa sau glóba saborului mare. Se amintese pedepsa acésta a saborului mare în dalteria de mai susu a Mitropolitului Teofilu în cauza administratorelui potopopescu Popa Ionu dela Hunedóra, unde astfelu grăesce: „că vare cine se vare aflú neingăduitoru poruncei noastre, care preotú, oare mireanú cu pedepsa saborului mare se va bintatui.“ ²⁾

Saborul mare era așa dará jurisdicțiunea cea mai înaltă sau supremă bisericescă. În mâna lui era puterea legislativă, elu era organul supremu de administrațiune, elu era forul celú mai înaltu judecătorescu şi dicasteriul celú mai înaltu în cele economice bisericesci. Puterea lui se estindea nu numai asupra clerului şi a poporului, ci şi asupra Mitropolitului. Putea fi așa dicendú saborul mare domnú absolutu în biserică, şi putea deprinde unu absolutismu sinodalú în biserică, dacă nu ar fi fostu de altá parte restrinsu, ba chiaru umilitu până la dejosire prin aceea, că întru tóte era supusú superintendentului şi principelui calvinescu, până ce pe încetul biserica románescă s'ar fi calvinitu deplinu, cându apoi Dumneđu scie, ce ar mai fi urmatu.

* * *
(Va urmá).

¹⁾ Totu acolo pag. 254.

²⁾ Acte şi Fragmente de Cipariú pag. 255.

³⁾ Zaconicú în Acte şi Fragmente pag. 259.

¹⁾ Acte şi Fragmente de Cipariú pag. 294 şi Acte sinodali de I. M. Moldovanu tom. I. pag. 173.

²⁾ Acte şi Fragmente de T. Cipariú pag. 255 şi 256.

Regina.

De Fridericu Dolch.
(Continuare.)

IV.

Vestea despre atacul tâlhărescu de pe insula domnescă s'a lătitu ca pe aripile vântului preste totu ţinutul. Pe poporú flă cuprinse o iritare nespūsă, érá gendarmeria desvolta o activitate febrilă şi era în picioare ziua şi noptea, pentru ca să găsească pe ucigaşu şi să-lu dea pe mâna judecatoriei. Dar silințele ei erau zădarnice. Speraú însă, că împărtaşirile celui atacatú, care era încă totu cuprinsu de friguri şi nu putea să fie ascultatú, voru arunca lumină asupra afacerii. Steinhausen mergea totu mai spre bine. Ranele i-se închiseră curéndu, şi frigurile începură a slăbi. Dar medicul totuş opria pe orí cine, să între la elu. Werner, pe care la vestea crimei îl cuprinse spaimă, încă trebui, să se întorcă totdeuna fără de ispravă. Dar neliniştea şi nerăbdarea nu-i dau pace. Neîncetatú da năvală asupra medicului cu rugările sale așa, câtú acesta îi concese în sfârşitú o scurtă conversare cu profesorul.

Cându intră Werner în oda, Steinhausen, care şedea în patu cu capul legatú, îi întinse cu unu surisú slabu mâna. „Mă bucurú, că mă cercetezi,“ îi dise. „Te-am doritú forte, pentru că am, să-ți facú o împărtaşire.

„Mulțămită lui Dumneđu, că ai scăpatú de orí ce primejdie şi eşti pe calea însănătoşării,“ îi dise Werner prinđendu-i mâna şi aşedendu-se pe unu scaunú lângă patu. „În zilele din urmă m'am rugatú adese orí, să mi-se concédă a grăi cu dta macarú şi numai câteva clipite. Dar medicul m'a

opritú totdeuna. Acum însă, după ce te simțesci mai în putere, va urma preste puținú şi ascultarea dtale. Judecătoria speréză a ajunge cu ajutoriul împărtaşirilor dtale în urma criminalistului.“

„Judecătoria să se cruțe,“ reflectă Steinhausen, „căci eú l'am recunoscutú şi-i sciu numele.“

„Așa? Dta sciu numele tâlhariului?“ dise Werner sărindú de pe scaunú. „O spune, cine a fostú? Cum se chemă nefericitul?“

„Dta mi-ai spusú, să mă păzescú de elu, dar eú nu ți-am băgatú în samă cuvintele,“ răspunde bolnavul. „Nefericitul, care m'a atacatú şi m'a jefuitú, este —“

„Dumneđu, dora nu Vincențiu Flóri?“ dise Werner cuprinsu de spaimă. „Ar fi grozavú, dacă nu te-ai înşelatú!“

„Așa este, pe Dumneđu,“ întări Steinhausen. Nu m'aú înşelatú ochii. Flăcăulú a fostú destulú de aprópe de mine, cându m'a lovitú în capú, l'am recunoscutú pe locú, deşi s'a învilitú, ca să nu-lu potú cunoşce.“

„Împărtaşit'ai medicului orí altuia lucrulú acesta?“ dise Werner iritatú. „Spune, pentru Dumneđu, spune!“

„Nu, nimeni afară de dta nu-lu scie,“ dise Steinhausen miratú. „Dar ce ai? Dta tremuri şi eşti cuprinsu de spaimă.“

„Nu, nu ai să o faci,“ dise Werner cu glasú năduşitú. „Criminalistului nu are să i-se întimple nimica. Judecătoria nu va pune mâna pe elu.“

„Ce dici?“ întrebă profesorul miratú. „Înțelesu-te-am bine? Nu sciu, ce să mă înduplece, să-lu cruțú?“

„Ascultă,“ dise Werner repede. Eú încă am să-ți împărtaşescú o descoperire,

care o făcu înainte de asta cu câteva zile. Ave-vei tária, să o asculti? La auđulú ei inima îi va trémura de bucurie şi fericire.“

„Werner,“ esclamá profesorul cu glasú trémurătoriu, „pentru Dumneđu, cum am să înțelegú cuvintele acestea? O, grăesce, dór ai datú de urma iubiților mei?“

„Cunosci medalionulú acesta?“ dise Werner scoțendu-lu şi dându-lu profesorului.

Acesta flú prinse cu de grabă. „Dumneđu, spune-mi, Werner, spune-mi, cum a ajunsú la dta?“ esclamá profesorul. „Aci veđi chipulú meu! Eú l'am datú odinórá soției mele, şi ea flú purta totdeuna la sine.“

„Atunci e deláturatá orí ce înđoelá,“ dise Werner mişcatú. „Ele suntú, ele s'aú găsitú.“

„S'aú găsitú, dici? Ele trăescú — soția mea? Prunca mea? — Werner, dta privesci la pământú, — pentru Dumneđu, nu mă mai chinui!“

„Fii tare, dle Steinhausen,“ dise Werner încetú. „Soția dtale nu mai este între cei vii.“

„E mórtá!“ murmură Steinhausen şguduitú, şi lacrimi îi curgeau pe obrajii lui cei paliđi. Sermana, nefericita mea soție! — Dar prunca mea, Werner, prunca mea?“

„Ea trăesce, eú o cunoscú şi încă înainte de asta cu câteva zile am grăitú cu ea,“ răspunde pictorulú repede. „Ai să o veđi, încă astăzi, dacă se învoesce mediculú.“

Steinhausen şedea cu mânilé încruciaté de rugăciune şi cu privirea înălțată către ceriú. Şedea nemişcatú, şi numai buzele i-se mişcaú încetú, parcă rostiaú o rugăciune de mulțămită. „Am să o vedú, am să o stringú érá în brațele mele,“ dise încetú. „Werner, grăesce, spune-mi, cum ai aflatú pe prunca mea?“

Bucuroșul a implinită tinărul dorința medicului. Îi povesti, în ce chip a făcută cunoștința Reginei și a tatălui ei nutritoriu, și-i spuse apoi întâmplările cele mai din urmă de pe insula mănăstirii. „Și omul acela,” închiă Werner, „care te-a atacat, este feciorul bunului bătrân, care ți-a mântuită fiica, a grijit-o și a trecut-o.”

„Da, Werner, ai dreptate,” îl întrerupse Steinhausen, „miserabilul are să fie cruțat pentru tatăl său, căruia i-a fost milă de prunca mea. Numele lui nici odată nu-l voi respica. Dar fata are să scie toate, Werner! Veți să te întorci pe insula mănăstirii, Werner, să grăesci cu fiica mea și să o pregătesci pentru revedere?”

„O voi face,” duse Werner sculându-se. „Și dacă va fi trecut impresiunea cea dintâi a surprinderii, carea o va cuprinde și o va turbura, atunci o voi aduce în brațele tăne-său.”

Cu câteva minute după aceea vaporul, care pornise din Stock, se opri lângă locul de debarcare al insulei domnesci, și Werner se sui pe nae, pentru ca să meargă pe insula mănăstirii. Ajunse acolo și cu nerăbdare grăbi la casa bătrânului Ambrosiu.

Când se apropiă de ea, zări pe Regina, care sta lângă ușa și părea că se uită după cineva. Îi făcu semn și o chemă pe nume, dar ea trăsări, când îl văzu, că se apropie, și părea că voese, să scape în casă. Dar Werner era deja lângă ea și-i împedea fuga.

„Regino,” îi duse prinzându-i mai tare mâna, când îl văzu, că voese să scape de el, „ești supărată pe mine, de vrei să fugi de mine? Am, să-ți spun ore ce fără amânare.”

„Lasă-mi mâna, dă Werner,” îi duse fata îngălbinită, „și te du dela casa asta, în care ai adus confuzie, miserie și văietare. Tata zace de moarte, și dă porți vina. —”

„Regino, nu mă ostendi, mai înainte de ce m'ai fi ascultată,” o întrerupse Werner. „Pentru tine s'au întâmplat toate, a fost datorința mea, să urmăresc mai departe descoperirea, carea am făcut-o. Regino, am să-ți împărtășesc lucruri, cari numai tu să-le auzi și te vor umple de spalmă și bucurie deodată. — De cumva aici ori în casă nu putem, să povestim neaturat, vino, să mergem cu luntrea pe lac. Singură ești acasă, ori este ore cine lângă boia?”

„O vecină îl grijese.”

„Așa dar vino,” duse Werner prinzându-o de mână și trăgându-o cu sine. „Ceea ce am, să-ți împărtășesc, nu suferă amânare. E vorba de tine și de viitorul tău și de sârtea unor omeni, cari îți sunt de-aprope. Aci e luntrea. O deslegă și voiți vîsla.”

În cealaltă clipă luneca luntrea pe lac mînată de vîslarea puternică a lui Werner. El o îndreptă către o insulă mică neclocită, carea o și ajunseră iute. Aci Werner ridică lopata și lăsă luntrea, să meargă încet în trestiașul dela tîrm. Apoi prinse pe Regina de mînă și-i privi în ochi. Ea încă îl privia în față cu nerăbdare și nelinște.

(Va urma.)

Bibliografie.

Chiar acum a apărut de sub tipar și se află de vîndare la **tipografia seminarială**

Euchologii

edițiunea a doua, revădită după originalul grecesc și îndreptată în mod însemnat. Formată 8° mare pe 552 pagini, pe hârtie velină, tipar frumos în **negru și roșu**. — Prețul nelegat fl. 2.80, era legat în piele tare fl. 3.80. ¹⁾

Tot acolo se mai află:

Introducere în s. Scriptură de Dr. Vic-

¹⁾ În Nr. 12 din erore s'a tipărit prețul fl. 2.50 și 3.50.

tor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la oaltă 1 fl. 50 cr.

Editor și redactor răspundător:

Dr. Victor Szmigelski.

Nr. 2786—1894.

(22) 2—3

Escriere de concurs.

La institutul regesc de surdo-muți din Clușă devenind vacantă I-lu loc fundational destinată pentru Transilvania, pentru obținerea aceluia conform ordinației înaltului Ministeriu reg. ung. de culte și instrucțiune de sub Nr. 26.128—1894 prin această se escrie concurs.

Pentru obținerea acestui loc fundational pot concuige:

1. Atari tineri surdo-muți fără deosebire de sex și confesiune, cari s'au mai împărtășit de instrucțiune în vre-unu institutu de surdo-muți din patrie, însă n'au terminat cursul complet de 8 ani.

2. Atari tineri surdo-muți (băeți, bâte), cari până acum nu s'au împărtășit de nici o instrucțiune, și cari n'au trecut preste anul al 12-lea al etății.

3. Suplicele de concurs să se subțernă cel mult până în 15 Augustu a. c. st. n. la acestu Consistoriu Mitropolitanu.

4. La cererile de concurs sunt a se alătura: carte de botez sau de nascere, atestat medical, că a fost vaccinat cu succes, și atestat de paupertate, — mai încolo atestat medical, prin care pe lângă defectul de surdo-muț să se constateze, că concurențele corporalminte e deplin sănătos. În cât concurențele s'ar fi mai împărtășit de instrucțiune în vre unu institutu de surdo-muți, să se alătura la concurs și testimoniu dela acelu institutu.

În urmă spre știință și orientare se face cunoscut, că acela, care va obține această fundațiune, se va bucura de provisiune și instrucțiune gratuită în institutu afară de vesminte.

Blașu, din ședința consistorială ținută în 21 Iuliu 1894.

I. M. Moldovanu,
vicariu capitularu.

Cu deosebită stimă cueză a incunoscintă pre
Veneratul Cleru greco-catolicu,

că precum și până acum iaș asupra-mi gătirea de
iconostase, amvone, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelor, în ce privesce lucrul de măsari și de sculptori, de colorare respective de marmorisare și de prevedere cu icone sante, dimpreună cu aședarea acelor obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servesc cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au câștigat recunoscere deosebită, si toate mă îndreptătesc la sperarea, că Veneratul Cleru mă va împărtăși ocașionalmente de prețuita-î încredere. Silința mea se va îndreptă totu-deauna intr'acolo, că și de aci înainte se merită renumele celu bun, care mi-lam câștigat până acum.

Prin tariful de zone dispărându departările, prin această capacitatea de concurență mi-sa mărită.

Rogându-mă pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carol Müller,

auritor și fabric. de recuis. biserice.

(6) 25—52

Turnătoria de clopote și de metale a lui
ANTONIU NOVOTNY

(2) 15—26

în
Timișoara-Fabrică

se recomandă spre pregătirea clopotelor noue, precum la preturarea clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopotiri întregi armonioșe, pe lângă garanță pe mai mulți ani, în fiesce care mărime provădute cu ajustări de feru bătut construite spre a întorce clopotele cu ușurință în ori ce parte, îndată ce sunt bătute de o lature, prin ceea ce sunt mântuite de a se strica.

Cu deosebire recomandă de el inventatele și de mai multe ori premiatele

Clopote patentate găurite,

cari au unu tonu mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoșă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, **cătu unu clopotu patentat de 300 kg. este egal în tonu cu unulu de 400 kg.** turnat după sistemul vechiu.

Mai departe se recomandă spre facerea de **scaune de fieru bătutu de sine stătătoare,** spre **preadjustarea clopotelor beștrane cu corone de feru bătutu** ca și spre turnare de clopote **pentru orologe și de toce din metalu.** Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află totdeuna în magazin.

Prețurile ilustrate se trimit gratis și franco.

